

CHARLOTTE BRONTË

KOTI-
OPETTA-
JATTAREN
ROMAANI

SUOMENTANUT KAARINA RUOHTULA

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

Text and data mining prohibited.

Englanninkielinen alkuteos *Jane Eyre* (1847).

Kirja ilmestyi Kariston julkaisemana 1973.

Suomenkielinen laitos © Karisto / Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Kustannusosakeyhtiö Otava
Uudenmaankatu 10, 00120 Helsinki
tuoteturvallisuus@otava.fi

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-55545-2

Painettu EU:ssa.

Sinä päivänä meidän oli mahdotonta lähteä kävelyille. Tosin olimme aamulla kuljeskelleet lehdettömässä metsikössä tunnin verran, mutta päivällisen tienoissa (silloin kun ei ollut vieraita rouva Reedillä oli tapana aterioida aikaisin) alkoi puhalttaa hyytävän kylmä tuuli, joka nostatti niin synkät pilvet ja rankan sateen, ettei enemmästä ulkoilusta voinut olla puhettakaan.

Olin siitä hyvilläni, sillä en ollenkaan pitänyt pitkistä kävelyretkistä varsinkaan koleina iltapäivinä. Kammosin kotiin paluuta kalseassa iltahämärässä sormet ja varpaat kohmeessa, sydän ahdistuneena Bessien, lapsentytön, ainaisista torumisista ja mieli masentuneena sen johdosta, että tiesin olevani ruumiinvoimiltani paljon heikompi kuin Eliza, John ja Georgiana Reed.

Eliza, John ja Georgiana olivat nyt ryhmittyneet äitinsä ympärille olohuoneeseen. Hän lepäsi sohvalla takan edessä ja näytti erittäin onnelliselta lastensa keskellä – juuri sillä hetkellä he eivät riidelleet eivätkä metelöineet. Minut hän oli sulkenut pois seurasta sanoen, että hänen oli valitettavasti pakko pitää minut loitolla, kunnes kuulis Bessieltä ja saattaisi itsekkin todeta minun yrittävän tosissani kehittää luonnettani sopeutuvammaksi ja lapsenomaisemmaksi ja käytöstäni miellyttävämmäksi ja iloisemmaksi – jollakin tavoin avoimemmaksi, valoisemmaksi, luontevammaksi – siihen saakka hänen todellakin täytyi kieltää minulta sellaiset etuoikeudet, jotka voidaan suoda vain tyytyväisille, onnellisille pienokaisille.

»Mitä Bessie sanoo minun tehneen?» kysyin.

»Jane, minä en lainkaan pidä viisastelijoista enkä utelijoista. Sitä paitsi lapsi, joka tuolla tavoin sekaantuu vanhempien ihmisten puheeseen, on suorastaan epämiellyttävä. Istu jonnekin ja pysy vaiti siihen saakka kunnes osaat puhua ystävällisesti.»

Olohuoneen vieressä oli pieni ruokasali. Livahdin sinne ja valitsin siellä olevasta kirjahyllystä nopeasti teoksen, jossa oli paljon kuvia. Kapusin ikkunalaudalle ja vedin jalat ristiin alleni turkkilaiseen tapaan. Vedettyäni vielä punaisen damastiverhon melkein koko ikkunan eteen olin kaksinkertaisessa suojassa.

Punaisen verhon laskokset sulkivat näköalan oikealle; vasemmalla suojasivat kirkkaat lasiruudut minut marraskuisen päivän koleudelta erottamatta silti minua siitä. Selatessani kirjan lehtiä jäin tuontuostakin tarkkailemaan talvisen iltapäivän näkymiä. Kaukaisuudessa oli pelkkää tyhjyyttä, sumua ja pilviä, lähempänä märkä nurmikko ja tuulen tuivertamat pensaat; puuskainen tuuli kiidatti edellään loputtomia saderyöppyjä.

Vajosin uudelleen kirjaani, joka oli Bewickin *Brittiläisen linnuston historia*. Tekstiosasta en paljonkaan välittänyt, mutta oli kuitenkin joitakin sivuja, joita en voinut kokonaan sivuuttaa lapsellisuudestani huolimatta. Ne kertoivat merilintujen asuinpaikoista, yksinäisistä kalliorannoista ja niemistä, joitten ainoita asukkaita olivat linnut; Norjan rannikosta, jota reunustivat saaret aina sen eteläisimmästä kärjestä Lindesnesistä Nord Kapiin saakka:

*Missä Jäämeri kuohuillaan ympäröi alastomat saaret
ankeat uloimman Thulen, ja Atlantti aaltojaan myrskyisten
Hebridien rantaan lyö.*

En myöskään voinut sivuuttaa kuvausta Lapinmaan, Siperian, Huippuvuorten, Novaja Semljan, Islannin ja Grönlannin autioista rannoista, »tuosta laajasta arktisesta vyöhykkeestä, hyljätystistä synkistä seuduista, pakkasen ja lumen vartiopaikoista, joissa vuosisataisten talvien kuluessa Alppien korkuisiksi kerrostuneet jäätiköt ympäröivät pohjoisnapaa keskittäen itseensä moninkertaisen äärimmäisen kylmyyden». Kehitin mielikuviuksessani kuvan noista kuolemanvalkoisista alueista. Se oli utuinen, kuten yleensä kaikki ne puoliksi tajutut käsitteet, jotka epämääräisinä risteilivät lasten aivoissa, mutta samalla se oli merkillisen vaikuttava. Tekstisivujen lopussa oli niihin liittyviä koristeellisia piirroksia, jotka kuvasivat hyökyjen ympäröimää yksinäistä kalliota, autiolle rannalle ajautunutta pirstoutunutta veneen hylkyä, kylmää aavemaista kuuta, joka pilviröykkiöiden lomasta kurkisti alhaalla olevaa uppoavaa venettä.

Sanoin kuvaamaton tunnelma huokui siitä kuvasta, jossa näkyi yksinäinen kirkkomaa hautakivineen, portti, kaksi puuta, matalaa näköpiiriä kiertävä rappeutunut kiviaita ja matalalla oleva kuun sirppi, josta päätellen oli ilta.

Eräässä kuvassa näkyi kaksi rasvatyynellä merellä kelluvaa purjelaivaa, ja arvelin niitten esittävän merellä näkyviä kangastuksia.

Sivuutin nopeasti kuvan, jossa paholainen auttaa varasta nostamaan selkäänsä säkkiä. Se kuva oli pelottava.

Samanlaisen vaikutuksen teki musta sarvipäinen otus, joka korkean kallion huipulla istuen katseli kaukana näkyvää hirsi-puuta ja sen ympärillä seisovaa väkijoukkoa.

Jokaiseen kuvaan sisältyi tarina, ja vaikka tuo tarina usein jäi minulle hämäräksi, koska käsityskykyni ja tunteeni vielä olivat kehittymättömät, se silti kiinnosti minua tavattomasti. Aivan yhtä paljon kuin ne tarinat, joita Bessie kertoili joskus

talvi-iltoina ollessaan sattumalta hyvällä tuulella. Silloin hän saattoi siirtää silityspöytänsä lastenkamariin takan ääreen ja salli meidän istua sen lähelle ja silittäessään rouva Reedin pitsiröyhelöitä ja poimutellessaan hänen yömyssyysreunuksia hän ruokki tarkkaavaista kuulijakuntaansa rakkaus- ja seikkailukertomuksilla, joitten aiheet olivat peräisin vanhoista saduista ja vielä vanhemmista balladeista tai (sen huomasi myöhemmin) *Pamelan* tai *Henryn, Moorelandin jaarlin*, sivuilta.

Istuessani siinä Bewick polvillani olin onnellinen. Ainakin onnellinen omalla tavallani. En pelännyt mitään muuta kuin että minua häirittäisiin, ja se tapahtuikin aivan liian pian. Ruokasalin ovi aukeni.

»Hoi! Neiti Mörökölli!» huusi John Reedin ääni. Sitten hän vaiken. Hän huomasi, että huone oli tyhjä.

»Missä hitossa hän on?» hän jatkoi. »Lizzy! Georgy!» hän huusi sisarilleen, »Jane ei ole täällä. Sanokaa äidille, että hän on juossut ulos sateeseen – mokomakin otus!»

»Olipa hyvä, että vedin verhon eteen», ajattelin ja toivoin kiihkeästi, ettei hän keksisi piilopaikkaani. Eikä John Reed olisikaan sitä huomannut, sillä hänen huomio- ja keksimiskykynsä eivät olleet suinkaan nopeat, mutta samassa Eliza pisti päänsä ovesta ja sanoi heti: »Hän on varmaan ikkunalaudalla, Jack.»

Tulin heti esiin piilostani, sillä minua kauhistutti ajatella, että Jack vetäisi minut sieltä alas.

»Mitä tahdot?» kysyin avuttoman nöyrästi.

»Sano, 'mitä tahdotte, nuoriherra Reed'» kuului vastaus.

»Tahdon, että tulet tänne.» Hän istahti nojatuoliin ja ilmaisi viittomalla, että minun pitäisi mennä seisomaan hänen eteensä.

John Reed oli neljätoistavuotias koulupoika, neljä vuotta minua vanhempi, sillä olin vasta kymmenvuotias. Hän oli ikäisekseen iso ja tanakka, hänellä oli kelmeä, huono iho, karkea-

piirteiset kasvot, kömpelöt jäsenet ja isot jalat ja kädet. Taval-
lisesti hän ahmi liikaa ruokapöydässä, mistä oli seurauksena,
että hän oli ärtyisä, sameasilmäinen ja veltosti pulloposkinen.
Hänen olisi pitänyt olla koulussa parhaillaan, mutta »heikon
terveyden takia» äiti oli vaatinut hänet kotiin pariaksi kuukau-
deksi. Hänen opettajansa, herra Milles, vakuutti, ettei poikaa
mikään vaivaisi, jos hänelle ei lähetettäisi kotoa niin paljon kak-
kuja ja makeisia, mutta äidin sydän ei hyväksynyt moista anka-
raa mielipidettä, vaan tulkitsi asian herkemmin niin, että Johnin
kalpeus johtui liikarasittumisesta ja kenties koti-ikävästä.

John ei ollut erityisen kiintynyt äitiinsä ja sisariinsa ja
minua kohtaan hän tunsi vastenmielisyyttä. Hän ei kiusannut
ja kurittanut minua ainoastaan pari kolme kertaa viikossa tai
parisen kertaa päivässä vaan alituisesti. Pelkäsin häntä jokai-
sella hermollani ja jokainen lihakseni jännittyi hänen lähes-
tyessään. Toisinaan pelkäsin häntä suorastaan mielettömästi,
sillä minulla ei ollut ketään, jonka turviin olisin voinut paeta
hänen uhkauksiaan tai kurituksiaan. Palvelijat eivät halun-
neet loukata nuorta isäntäänsä asettumalla minun puolelleni
häntä vastaan ja rouva Reed oli sokea ja kuuro tässä asiassa.
Hän ei koskaan kuullut eikä nähnyt poikansa sättivän tai lyö-
vän minua, vaikka tämä joskus teki kumpaakin hänen läsnä-
ollessaan. Useimmiten tällaista kuitenkin sattui hänen sel-
känsä takana.

Tottelin tapani mukaan Johnia ja tulin hänen tuolinsa eteen.
Hän kulutti kolmisen minuuttia näyttämällä minulle kieltään
työntäen sen niin pitkälle kuin jänneet antoivat periksi. Tie-
sin hänen kohta lyövän ja samalla kun pelkäsin iskua minua
inhotti katsellessani tuota rumaa naamaa, jonka omistaja pian
kävisi kimppuuni. Ehkäpä hän luki ajatukseni ilmeestäni, sillä
sanaakaan sanomatta hän löi minua äkkiarvaamatta lujasti.

Horjahdin, mutta pääsin samassa tasapainoon ja peräännyin pari askelta kauemmaksi hänen tuolistaan.

»Siinä sait äskeisestä nenäkkäästä vastauksestasi äidille», hän sanoi, »ja siitä hyvästä, että hiippailit piiloon verhon taakse ja siitä ilmeestä, jolla äsken katselit minua, senkin rotta!»

Tottuneena John Reedin haukkumisiin minulla ei ollut aikomustakaan vastata hänelle. Keskityin vain ajattelemaan, miten jaksaisin kestää lyönnin, joka varmasti seuraisi hävyttömiä sanoja.

»Mitä tekemistä sinulla oli ikkunaverhon takana?» hän kysyi.

»Minä luin.»

»Näytä kirja.»

Menin ikkunan luo hakemaan sen.

»Ei sinulla ole lupaa ottaa meidän kirjoja. Äiti sanoo, että sinä olet meidän armoilla. Sinä olet ihan pennitön, isäsi ei jättänyt sinulle mitään. Sinun pitäisi käydä kerjuulla eikä elää meidän kaltaisten herraslasten kanssa ja syödä samaa ruokaa kuin me ja pukeutua meidän äidin kustannuksella. Kyllä minä opetan sinua penkomaan kirjahyllyjäni, sillä *minunhan* ne ovat. Koko talo kuuluu minulle, ainakin muutaman vuoden kuluttua. Mene seisomaan ovelle kauas peilistä ja ikkunoista.»

Tein työtä käskettyä ymmärtämättä heti mitä hänellä oli mielessä. Mutta nähdessäni hänen tarttuvan kirjaan ja tähtäävän sillä minua kohden syöksähdin vaistomaisesti sivuun huu-dahtaen hätääntyneenä. En kuitenkaan tarpeeksi nopeasti, sillä kirja oli jo lennossa, osui minuun ja kaaduin iskien pääni oven pieleen. Päähäni tuli haava, josta alkoi vuotaa verta, ja tunsin vihlovaa kipua. Kauhuni oli saavuttanut huippunsa ja antoi tilaa toisenlaisille tunteille.

»Sinä olet häijy ja julma poika», sanoin. »Olet ihan kuin murhaaja – ihan kuin orjapiiskuri – ihan kuin Rooman keisarit!»

Olin lukenut Goldsmithin *Rooman historiaa* ja minulla oli oma käsitykseni Nerosta, Caligulasta ym. Olin myös tehnyt mielessäni rinnastuksia, joita en olisi luullut voivani koskaan lausua ääneen.

»Mitä! Mitä!« hän huusi. »Sanotko sinä sellaista minulle? Kuulitteko mitä hän sanoi, Eliza ja Georgiana? Minä kerron äidille, mutta ensin –»

Hän syöksyi päistikkaa kimppuuni. Tunsin hänen otteensa tukassani ja olkapäissäni. Mutta nyt hän olikin joutunut tekemiin epätoivoisen olennon kanssa. Minun silmissäni hän todella oli tyranni, murhaaja. Tunsin kuinka pari veripisaraa valui kaulaani pitkin päässäni olevasta haavasta, jota vihloi. Sillä hetkellä nuo tunteet olivat pelkoa voimakkaammat ja puolustaukseni epätoivon vimmalla. En oikein tiedä mitä tein käsilläni, mutta hän kiljui minulle: »Rotta», Rotta!» ja alkoi ulvoa suureen ääneen. Apu oli häntä lähellä. Eliza ja Georgiana olivat juosseet hakemaan rouva Reedin, joka oli jo ehtinyt siirtyä yläkertaan. Hän saapui nyt näyttämölle Bessien ja kamarineitonsa Abbotin seuraamana. Meidät kiskottiin erilleen. Kuulin sanat:

»Varjelkoon! Varjelkoon! Hyökätä nyt tuollaisella vimmalla nuoriherra Johnin kimppuun!«

»Onko ennen nähty mokomaa raivopäätä?« Sitten kuului rouva Reedin ääni sanovan:

»Viekää hänet punaiseen huoneeseen ja lukitkaa ovi.»

Neljä kättä tarttui minuun heti ja minut kannettiin yläkertaan.

II

Koko matkan rimpuihin vastaan. Se oli uusi piirre minussa ja omiaan vahvistamaan Bessien ja Abbotin entisestäänkin huonoa käsitystä minusta. Olin todella poissa tolalta, tai pikemminkin suorastaan suunniltani. Tajusin, että kapinanpuuskani johdosta minua odottivat arvaamattoman ankarat rangaistukset ja kuten muutkin kapinoivat orjat olin epätoivoissani valmis mihin tahansa.

»Pidelkää kiinni hänen käsivarsistaan, neiti Abbot, hän on kuin mikäkin villikissa.»

»Hävetkää! Hävetkää!» huusi kamarineito. »Miten hirvitävän huonosti käyttäydyttekkään, neiti Eyre! Mennä nyt sillä tavoin lyömään nuorta herrasmiestä, hyväntekijänne poikaa! Nuorta isäntääne!»

»Isäntääni! Onko hän muka minun isäntäni? Olenko minä palvelija?»

»Ette; olette vähemmän kuin palvelija, sillä ette tee mitään elatukseksenne. No, istukaa nyt tuossa miettimässä pahanilkisyyttänne.»

He olivat saaneet minut raahatuksi rouva Reedin määräämään huoneeseen ja paiskanneet minut tuolille istumaan. Ponnahdin välittömästi pystyyn vieterin tavoin, mutta siinä samassa kaksi käsiparia kävi kiinni minuun.

»Jollette istu hiljaa paikallanne, meidän on pakko sitoa teidät kiinni», Bessie sanoi. »Neiti Abbot, lainatkaapa sukka-

nauhojanne. Omani hän saisi heti poikki.»

Neiti Abbot kumartui irrottamaan tarvittavaa sidettä tukevan säarensä ympäriltä. Tämä kahlitsemiseeni liittyvä häpeällinen toimenpide oli omiaan hieman hillitsemään kiihkoani.

»Älkää riisuko niitä», huusin, »kyllä minä pysyn hiljaa!»

»Muistakaakin pysyä», sanoi Bessie. Tultuaan vakuuttuneeksi siitä että todella alistuin, hän hellitti otteensa minusta. Sitten nuo kaksi jäivät seisomaan eteeni kädet puuskassa katsellen minua synkän ja epäluuloisen näköisinä aivan kuin olisivat epäilleet minun menettäneen järkeni.

»Ei hän koskaan ennen ole tehnyt tuollaista», Bessie lopulta sanoi kääntyen kamarineitton.

»Mutta hän on hautonut sitä mielessään», kuului vastaus.

»Olen monesti sanonut rouvalle mielipiteeni tuosta lapsesta, ja rouva on ollut samaa mieltä. Hän on salakavala pikku otus. En koskaan ole nähnyt tuon ikäisen tytön olevan noin jörö.» Bessie ei vastannut, mutta sanoi hetken kuluttua minulle:

»Kuulkaahan neiti, kyllä teidän pitäisi käsittää, että olette kiitollisuuden velassa rouva Reedille. Hän elättää teitä. Jos hän hylkäisi teidät, olisi teidän pakko mennä köyhäintaloon.» Siihen ei minulla ollut mitään sanottavaa. Asia ei ollut minulle uusi. Niin kauan kuin muistin olin kuullut samantapaisia vihjauksia. Lakkaamatta toistuvat vihjailut armopalojen syöjästä olivat alkaneet kaikkua korvissani epämääräisenä, tuskallisen masentavana hyminänä, jonka merkityksen käsitin vain puolittain.

Neiti Abbot jatkoi puolestaan: »Eikä teidän suinkaan pidä kuvitella itseänne tasa-arvoiseksi neitien ja nuorenherran kanssa vain siitä syystä, että rouva Reed ystävällisesti sallii teidän kasvaa heidän rinnallaan. He tulevat saamaan paljon rahaa, ettekä te saa mitään. Teidän asianne on olla nöyrä ja yrittää olla heille mieliksi.»

»Sanomme kaiken tämän teidän parastanne ajatellen», lisäsi Bessie, eikä hänen äänensä ollut tyly. »Teidän pitäisi yrittää olla avulias ja miellyttävä, silloin voisitte ehkä saada täällä kodin. Mutta jos alatte äksyillä ja olla häijy, rouva lähettää teidät pois, siitä olen varma.»

»Sitä paitsi Jumala rankaisee häntä», neiti Abbot sanoi.

»Jumala saattaa iskeä hänet kuoliaaksi kesken tuollaisen raivonpuuskan, ja mihin hän silloin joutuu? Tule Bessie, jätetään hänet nyt. En mistään hinnasta haluaisi itselleni hänen sydäntään. Lukekaa rukouksenne, kun olette yksin, neiti Eyre, sillä ellette kadu voi olla, että jokin paha tulee savupiipun kautta alas noutamaan teidät.»

He lähtivät, painoivat oven kiinni ja lukitsivat sen.

Punainen huone oli vierashuone, jossa nukuttiin hyvin harvoin, oikeastaan vain silloin, kun Gateshead Hallissa sattui olemaan niin monta vierasta, että oli pakko ottaa käyttöön kaikki mahdolliset tilat. Kuitenkin se oli yksi kartanon suurimmista ja komeimmista huoneista. Keskilattiaa hallitseva vuode oli kuin jokin juhlallinen telta mahtavine mahonkipylväineen ja tummanpunaisine damastiverhoineen. Molemmat isot ikkunat, joitten luukut melkein aina olivat suljetut, peittyivät miltei kokonaan samanlaisten verhojen laskoksiin ja poimutuksiin; matto oli punainen, vuoteen jalkopäässä seisovaa pöytää peitti punainen liina; seinät olivat himmeän ruskeat, hieman punaiseen vivahtavat; vaatekaappi, pukeutumispöytä ja tuolit olivat tummaksi kiillotettua vanhaa mahonkia. Näitten tummien värisävyjen keskellä hohti valkeana vuoteelle kasattujen patjojen ja tyynyjen muodostama pino, jonka yli oli levitetty lumivalkea päiväpeitto. Melkein yhtä silmiinpistävän valkeana erottui vuoteen pääpuolella seisova pehmustettu nojatuoli jalkajakkaroineen. Minusta se näytti valkealta valtaistuimelta.

Huone oli kolea, koska sitä lämmitettiin niin harvoin; se oli hiljainen, koska se sijaitsi kaukana keittiöstä ja lastenkamarista; juhlallinen, koska siinä tiettävästi käytiin perin harvoin. Vain palvelustyttö kävi siellä lauantaisin pyyhkimässä peileistä ja huonekaluista viikon aikana hiljalleen laskeutuneen pölyn. Joskus harvoin rouva Reed itse kävi siellä tutkimassa vaatekaapissa olevan salalokeron sisältöä. Lokerossa säilytettiin joitakin pergamenttisia asiakirjoja, hänen jalokivilipastaan ja hänen miehensä miniatyyrikuvaa. Noihin viimeisiin sanoihin sisältyikin makuuhuoneen salaisuus – se taika, jonka takia huone komeudestaan huolimatta pysyi niin yksinäisenä.

Herra Reed oli ollut vainaja yhdeksän vuotta. Tässä huoneessa hän oli vetänyt viimeisen henkäyksensä, täällä hän oli maannut paareilla, täältä hautaustoimiston miehet olivat kanta-neet hänet pois arkussa, ja siitä päivästä lähtien tämä huone oli ollut pyhitettynä synkälle tunnelmalle, joka ei houkutelut käymään siellä usein.

Istuin, jolle Bessie ja neiti Abbot olivat minut naulinneet, oli matala lepotuoli marmoritakan lähettyvillä. Vastapäätä kohosi vuode, oikealla puolellani oli tumma vaatekaappi, jonka kiiltävästä pinnasta heijastuivat valot ja varjot; vasemmalla olivat verhotut ikkunat, niitten välissä seiso i iso peili, josta kuvastuivat vuode ja huone majesteettisessa autiudessaan. En ollut aivan varma siitä, olivatko he lukinneet oven ja kun uskalsin liikahtaa nousin ja menin katsomaan. Voi olivat! Mikään vankila ei voinut olla tämän varmempi. Palatessani takaisin minun oli kuljettava peilin ohi ja kuin noiduttuna katseeni hakeutui vasten tahtoani sen syvyyteen. Siellä kaikki näytti kylmemmältä ja tummemmalta kuin todellisuudessa. Ja todella aavemaiselta vaikutti se pieni kummallinen olento, joka sieltä tuijotti vastaani valkoisten kasvojen ja käsivarsien erottuessa selvästi vasten tummaa

taustaa ja pelokkaina kiiluvien silmien muodostaessa ainoan näkyvän liikkeen keskellä liikkumattomuutta. Minusta se oli kuin jokin Bessien iltasatujen haamuolento, puoleksi keiju, puoleksi menninkäinen. Sellaisia saattoi nummella myöhään kulkeva nähdä vilahtelemassa autioitten laaksojen pensaikoissa. Palasin takaisin istuimelleni.

Taikauskoiset ajatukset heräsivät mielessäni, mutta ne eivät vielä saaneet yliotetta. Vereni oli vielä lämmintä. Kapinaan nousseen orjan rohkeus lietsoi vielä voimakkaasti tunteitani. Vasta kun mieleeni syöksähtävät menneisiin tapahtumiin liittyvät ajatukset olivat lakanneet myllertämästä ajatuksissani pääsi hirveä nykytilanne masentamaan minut. John Reedin julma tyrannius minua kohtaan, hänen sisartensa ylpeä välinpitämättömyys, hänen äitinsä osoittama vastenmielisyyys, palvelijain puolueellisuus, kaikki tämä kuohahti pinnalle häiriintyneessä mielessäni samalla tavoin kuin lähdetä sekoitettaessa pohjasakka nousee pintaan. Miksi minun piti aina kärsiä, aina olla sorretty, aina syytetty, aina tuomittu? Miksi en koskaan voinut miellyttää ketään? Miksi oli hyödytöntä yrittää päästä kenenkään suosioon? Elizaa, joka oli itsepäinen ja itsekäs kunnioitettiin. Georgianan, joka oli hemmoteltu, oikutteleva ja häijy hyväksyivät kaikki. Hänen kau neutensa, vaaleanpunaiset poskensa ja kultaiset kiharansa viehättivät ilmeisesti kaikkia ja korvasivat kaikki hänen vikansa. Johnia ei kukaan torunut rankaisemisesta puhumattakaan, vaikka hän väänsi niskat nurin kyyhkysiltä, tappoi pienet riikinkukon poikaset, usutti koirat lampaiden kimppuun, raastoi kasvihuoneessa viinirypäleet köynnöksistä ja nyppi nuput harvinaisista kasveista. Hän nimitteli äitiään »eukoksi», pilkkasi joskus hänen tummaa ihoa, joka oli samanlainen kuin hänen omansa, välitti vähät hänen toivomuksistaan, repi ja tärveli aika usein hänen silkipukunsa. Kaikesta tästä huolimatta hän oli

äitinsä »oma kulta«. Minä en uskaltanut tehdä pienintäkään virhettä, yritin aina täyttää kaikki velvollisuuteni ja silti minua moitittiin tuhmaksi ja ikäväksi, jöröksi ja salakavalaksi aamusta keskipäivään, keskipäivästä iltaan.

Saamani iskun ja kolhaisun jäljiltä päätäni kivisti ja haavani veresti vieläkin. Kukaan ei ollut torunut Johnia siitä, että hän oli aiheettomasti lyönyt minua, mutta minua kaikki syyttivät, kun olin ryhtynyt puolustautumaan hänen väkivaltaisuuttaan vastaan.

»Vääryyttä, vääryyttä!» sanoi järkeni, joka tuskan kiihottamana tajusi asiayhteyden varhaiskypsästi, joskin ohimenevästi, ja samalla tavoin kiihottunut päättäväisyys yllytti minua kokeilemaan jotain tavatonta pakotietä tästä sietämättömästä ahdistuksesta – esimerkiksi karkaamista, tai ellei se kävisi päinsä voisin kieltäytyä syömästä ja juomasta kunnes kuolisin.

Miten sekasortoisessa mielentilassa olinkaan tuona kauheana iltapäivänä! Järkeni kapinoi, sydämeni oli kuohuksissa. Mutta missä pimeydessä, missä täydellisessä tietämättömyydessä tuo henkinen taistelu tapahtuikaan! En pystynyt vastaamaan kysymykseen, joka yhä uudelleen nousi mieleeni – *mistä* kärsimykseni johtuivat? Nyt, vuosien – en tahdo sanoa kuinka monien – mentyä on asia minulle täysin selvä. Olin epäsointu Gateshead Hallissa, olin erilainen kuin kukaan muu siellä. Mikään minussa ei sointunut yhteen rouva Reedin tai hänen lastensa tai palveluskuntansa kanssa. Jos he eivät rakastaneet minua, niin totta puhuen minä en liioin rakastanut heitä. Heidän ei ollut mikään pakko osoittaa hellyyttä sellaista kohtaan, joka ei ollut kiintynyt ainoankaan heistä. Olin täysin erilainen kuin he, luonteeltani, ominaisuuksiltani, taipumuksiltani heidän täydellinen vastakohtansa. Olin hyödytön olento, josta ei ollut heille mitään etua tai hauskuutta, olin haitallinen heille, sillä tapa jolla he

kohtelivat ja arvostelivat minua herätti minussa salaista vihaa ja halveksumista, joita haudoin mielessäni. Tiedän, että jos olisin ollut avoin, hauska, huoleton, vaativa, sievä, vilkas lapsi – vaikkakin yhtä hyljätty ja riippuvaisessa asemassa – rouva Reed olisi suhtautunut minuun paljon suopeammin, hänen lapsensa olisivat osoittaneet minua kohtaan enemmän toverillisuutta, palvelijat eivät olisi niin halukkaasti pitäneet minua lastenkaamarin syntipukkina.

Päivänvalo alkoi himmetä punaisessa huoneessa, kello oli jo yli neljä ja pilvinen iltapäivä oli vaihtumassa apeaksi ilta-hämäräksi. Kuulin sateen jatkuvasti ropisevan vasten portaikon ikkunaa ja tuulen vonkuvan rakennuksen takana olevassa metsikössä. Minua paleli niin että jähmetyin vähitellen kylmäksi kuin kivi, ja sitä mukaa rohkeuteni laski. Mieleni valtasi tuttu nöyryytyksen, epävarmuuden ja masennuksen tunne, joka sammutti hiillokseksi rauenneen vihani. Kaikki sanoivat, että olin paha. Ehkäpä siis olinkin. Enkö juuri äsken ollut ajatellut tappaa itseni nälkään?

Varmaan se oli rikos. Entä olisinko ollut valmis kuolemaan? Ja oliko Gatesheadin kirkon lattian alla oleva holvi houkutteleva paikka? Minulle oli kerrottu herra Reedin lepäävän sellaisessa hautaholvissa. Kun ajatukseni näin olivat suuntautuneet häneen, kertosin mielessäni häneen liittyviä asioita ja pelkoni kasvoi. En voinut muistaa häntä, mutta tiesin että hän oli enoni – äitini veli – ja että jouduttuani orvoksi aivan pienenä hän oli ottanut minut kotiinsa ja että hän oli viimeisinä hetkinään vaahtanut rouva Reediltä lupauksen hoitaa ja kasvattaa minut kuin oman lapsensa. Varmaankin rouva Reed omasta mielestään oli pitänyt lupauksensa; ja olihan hän sen tehnytkin siinä määrin kuin luonnoltaan pystyi. Mutta miten hän olisikaan voinut tosisaan pitää vieraasta tungettelijasta, joka ei ollut hänen sukuaan

ja johon hänellä ei ollut miehensä kuoleman jälkeen mitään sidettä. Hänestä mahtoi tuntua varsin kiusalliselta huomata olevansa sidottu pakkotilanteessa annetun lupauksen vuoksi olemaan äidin sijaisena vieraalle lapselle, jota ei voinut rakastaa, ja sietämään vakituisesti perhepiirissään vastenmielistä muukalaista.

Omituinen ajatus juolahti mieleeni. Olin aina ollut varma siitä, että jos herra Reed olisi elänyt, hän olisi kohdellut minua ystävällisesti. Istuessani nyt katselemassa valkeata vuodetta ja tummia seiniä – vilkaisten silloin tällöin kuin noiduttuna himmeästi hohtavaa peiliä – mieleeni muistui kertomuksia vainajista, jotka eivät saaneet lepoa haudassaan, koska heidän viimeisiä toivomuksiaan ei ollut täytetty, ja jotka olivat palanneet maanpäälle rankaisemaan väärän valan tekijöitä ja kostamaan sorrettujen puolesta. Aloin ajatella, että herra Reedin sielua varmaan painoivat vääryydet, joita hänen sisarensa lapselle tehtiin ja että hän saattaisi lähteä olinpaikastaan – olipa se sitten kirkon lattian alla tai tuntemattomassa manalassa – ja ilmestyä eteeni tähän huoneeseen.

Kuivasin kyyneleeni ja tukahdutin nyhkytykseni peläten kiihkeään murheen ilmaisan saavan aikaan sen, että yliluonnollinen ääni alkaisi lohduttaa minua tai että hämärästä ilmaantuisivat sädekehän ympäröivät kasvot, jotka kumartuisivat säälivin ilmein puoleeni. Vaikka sellainen olisi teoriassa voinut olla lohdullista, se olisi todellisuudessa pelottavaa ja yritin kaikin keinoin estää sellaista tapahtumasta ponnistellen pysyäkseen rohkeana. Ravistin hiukset silmiltäni, kohotin pääni pystyyn ja yritin katsella rohkeasti ympäri pimeätä huonetta. Samassa jokin valo välähti seinällä. Kysyin itseltäni, olikohan se kuunsäde, joka pääsi tunkeutumaan ikkunaluukun raosta. Ei, kuunsäde pysyisi paikallaan, mutta tämä liikkui. Katsellessani sitä se liukui kattoa

kohti ja jäi värähtelemään pääni yläpuolella. Nyt uskon, että tuo valokuuva todennäköisesti oli peräisin lyhdystä, jota joku kantoi nurmikentän poikki. Mutta silloisessa pelokkaassa, kiihotuneessa mielentilassani luulin häilähtelevän valon enteilevän jotain toisesta maailmasta tulevaa ilmistystä. Sydämeni jyskytti, päätäni kuumotti, kuulin korvissani huminaa, jonka uskoin siipien havinaksi; jokin tuntui lähestyvän minua; henkeäni ahdisti, tunsin tukehtuvani; en kestänyt enempää, ryntäsin ovelle ja ryskytin ovenriipaa epätoivon vimmalla. Käytävästä kuului juoksua, avainta väännettiin, Bessie ja Abbot tulivat sisään.

»Oletteko sairas, neiti Eyre?» kysyi Bessie.

»Mikä kauhea meteli! Minä ihan säikähdin!» huudahti Abbot.

»Viekkää minut pois! Antakaa minun mennä lastenkamariin!» huusin itkien.

»Minkä takia? Oletteko loukannut itsenne? Oletteko nähnyt jotain?» tiukkasi Bessie.

»Oi! Näin valoa ja luulin että joku aave tuli huoneeseen.» Olin tarrannut kiinni Bessien käteen, eikä hän kiskaissut sitä pois.

»Hän kirkui ihan tahallaan», julisti Abbot halveksivasti.

»Ja millä tavalla kaiken lisäksi! Jos hän olisi ollut suuressa hädässä, sen voisi antaa anteeksi, mutta hänellä oli vain tarkoituksena saada meidät tulemaan tänne. Kyllä minä hänen metkunsä tiedän.»

»Mitä tämä kaikki merkitsee?» kuului kärkevä ääni kysyvän ja rouva Reed tuli käytävää pitkin myssyn nauhat liehuen ja hame kiivaasti kahisten. »Abbot ja Bessie, tietääkseni määräsin, että Jane Eyre oli jätettävä punaiseen huoneeseen siihen saakka kunnes itse tulisin hänen luokseen.»

»Jane-neiti huusi niin kovasti, rouva», puolusteli Bessie.

»Päästäkää hänet irti», oli ainoa vastaus. »Päästä irti Bessien käsi, lapsi. Tuollaisilla tempuilla et pääse ulos täältä, usko se.

En voi sietää teeskentelyä, etenkin lapsissa. Velvollisuuteni on osoittaa sinulle, että temput eivät auta. Nyt saat pysyä täällä vielä tuntia kauemmin ja silloinkin vapautan sinut vain siinä tapauksessa, että olet täysin alistunut ja hiljaa.»

»Voi täti, säälikää minua! Antakaa anteeksi! En jaksa kestää tätä – rangaiskaa minua muulla tavalla! Kuolen, jos –»

»Vaiti! Tuollainen kiihkeys on sietämätöntä!» Siltä hänestä varmaan tuntuikin. Hänen silmissään olin pikkuvanha näyttelijätär, jossa yhdistyivät huonot taipumukset, alhaisuus ja vaarallinen vilpillisyys.

Bessien ja Abbotin poistuttua rouva Reed kyllästyneenä hiltittömään käyttäytymiseeni ja hurjiin nyyhkytyksiini sysäsi minut pois luotaan ja pitemmittä puheitta lukitsi oven. Kuulin hänen hameensa kahinan loittonevan ja luullakseni sain pian hänen lähdettyään jonkinlaisen kohtauksen. Menetin tajuntani enkä tiedä mitä sen jälkeen tapahtui.

III

Seuraavaksi muistamani asia on, että heräsin kuin kauheasta painajaisunesta ja näin punaista hehkua paksujen mustien ristikoiden takana. Kuulin ääniä, jotka puhuivat kumeasti, ikään kuin veden tai tuulen kohinan vaimentamina. Kiihtymyksen, epävarmuuden ja ylivoimaisen pelon tunteet hämmensivät aistejani. Sitten tajusin jonkun koskettelevan minua, minua nostettiin ja tuettiin istuvaan asentoon ja se tapahtui hellävaraisemmin kuin minua koskaan ennen oli nostettu tai kannettu. Nojasin pääni pielukseen tai käsivarteen ja minusta tuntui hyvältä.

Kului ehkä viisi minuuttia, ja sitten kaikki alkoi kirkastua minulle. Tajusin selvästi olevani omassa vuoteessani ja että punainen hehku oli lastenkamarin takkatuli. Oli yö, kynttilä paloi pöydällä. Bessie seisoj vuoteeni jalkopäässä kädessään kulho ja tuolilla lähellä tyynyäni istui mieshenkilö kumartuneena puoleeni.

Minut valtasi sanoinkuvaamattoman helpotuksen, ihanan turvallisuuden ja varmuuden tunne havaiteessani, että huoneessa oli joku vieras henkilö, joka ei kuulunut Gatesheadiin eikä ollut rouva Reedin sukulainen. Käänsin katseeni pois Bessiestä (joskin hänen läsnäolonsa tuntui paljon vähemmän vastenmieliseltä kuin esimerkiksi Abbotin olisi ollut) ja aloin tarkastella vieraan herran kasvoja. Tunsin hänet, hän oli herra Lloyd, apteekkari. Rouva Reed kutsui hänet taloon joskus kun joku palvelijoista sairastui.

Itseään ja lapsiaan varten hän kutsui lääkärin.

»No, kuka minä olen?» hän kysyi.

Sanoin hänen nimensä ja ojensin samalla hänelle pienen käteni. Hän tarttui siihen hymyillen ja sanoi. »Vähitellen alamme voida oikein hyvin.» Sitten hän laski minut makuulle ja käski Bessien huolehtia siitä, että mikään ei häiritsisi minua yön aikana. Annettuaan vielä joitakin ohjeita ja ilmoitettuaan tulevansa uudelleen seuraavana päivänä hän surukseni lähti. Tunsin oloni niin turvalliseksi ja hyväksi hänen istuessaan tuolilla pääpuolesani, ja kun hän sulki oven jälkeensä koko huone pimeni ja rohkeuteni laski. Sydämeni tuntui sanoinkuvaamattoman raskaalta.

»Tuntuuko teistä siltä, että voisitte nukkua, neiti?» kysyi Bessie varsin lempeästi.

Uskalsin tuskin vastata hänelle, sillä pelkäsin että jo seuraava lause olisi tyly. »Minä yritän.»

»Haluaisitteko juoda, tai voisitteko syödä jotain?»

»Ei kiitos, Bessie.»

»Sitten taidankin mennä nukkumaan, kello on jo yli kaksitoista. Mutta kutsukaa vaan minua, jos yön aikana tarvitsette jotakin.»

Miten ihmeen ystävällistä! Sain rohkeutta kysyä jotakin.

»Mikä minua vaivaa, Bessie? Olenko sairas?»

»Taisitte itkeä itsenne kipeäksi punaisessa huoneessa. Mutta kyllä te varmaan pian olette kunnossa.»

Bessie meni viereiseen sisäkön huoneeseen. Kuulin hänen sanovan: »Sarah, tule nukkumaan kanssani lastenkamariin. En millään uskalla olla kahden sen lapsirukan kanssa tänä yönä. Hän voi vaikka kuolla. Omituista, että hän sai sellaisen kohtauksen. Mahtoikohan hän nähdä jotakin. Rouva oli kyllä liian ankara.»

Sarah tuli hänen mukaansa ja he menivät vuoteeseen. Ennen nukahtamistaan he kuiskuttelivat keskenään puolisen tuntia.

Kuulin pätkiä heidän keskustelustaan ja niistä kävi liiankin hyvin selville pääasia mistä he puhuivat.

»Hänen ohitseen kulki jokin valkopukuinen aave joka hävisi.»
»Sen takana kulki iso musta koira –» »Kolme kovaa koputusta oveen –» »Valoa hautuumaalla hänen hautansa päällä –» jne., jne.

Lopulta molemmat nukahtivat. Kynttilä sammui. Minä valvoin yön pitkät tunnit kauhun vallassa korvat, silmät ja mieli pelon hermistäminä, sellaisen pelon, jota vain lapset pystyvät tuntemaan.

Tuon punaisessa huoneessa sattuneen tapauksen seurauksena en saanut mitään vakavaa tai pitkäaikaista sairautta. Sain vain hermojärkytyksen, jonka seuraukset tunteen vielä tänäkin päivänä. Niin, rouva Reed, teitä saan kiittää erinäisistä kauheista henkisistä kärsimyksistä. Mutta minun pitäisi antaa teille anteeksi, sillä ette tiennyt mitä teitte. Raastaessanne sydänjuuriani uskoitte vain kitkevänne pois pahoja taipumuksiani.

Seuraavana päivänä istuin täysissä pukeissa suureen huiviin kiedottuna lastenkamarin takan edessä. Tunsin itseni fyysisesti heikoksi ja murtuneeksi, mutta pahin vaivani oli sanoinkuvamaton henkinen masennustila, joka sai minut vuodattamaan loputtomia kyyneleitä. Heti kun olin saanut pyyhkäistyä poskeltani suolaisen kyyneleen herahti esiin toinen. Kuitenkin minulla olisi ollut syytä olla onnellinen, sillä huoneessa ei ollut ketään Reediä. He olivat kaikki lähteneet ajelulle äitinsä kanssa. Abbotkin oli toisessa huoneessa ompelemassa ja Bessie, joka liikuskelu huoneessa edestakaisin järjestellen leikkikaluja ja laatikoita, heitti minulle silloin tällöin harvinaisen ystävällisen sanan. Tällaisen tilanteen olisi pitänyt tuntua minusta rauhan paratiisilta, tottunut kun olin olemaan ainaisten moitteiden ja syrjimisen kohteena. Mutta järkkyneet hermoni olivat todellakin nyt sellaisessa tilassa, että mikään rauha ei pystynyt niitä tyyntyttämään eikä mikään ilo viihdyttämään.

Bessie oli käynyt alhaalla keittiössä ja toi sieltä tullessaan leivoksen eräällä tietyllä kirkkain värein maalatulla posliinilautasella, johon oli kuvattu paratiisilintu kielo- ja ruusunpuppuseppeleen ympäröimänä. Olin aina ihaillut tuota lautasta suunnattomasti ja pyydellyt hartaasti, että saisin ottaa sen käteeni tarkastellakseni sitä lähemmin. Tähän saakka minut oli kuitenkin aina katsottu arvottomaksi sellaiseen etuoikeuteen. Nyt tuo kallisarvoinen esine pantiin syliini ja minua kehoitettiin ystävällisesti syömään lautasella oleva herkullinen leivonnainen. Turha suosionosoitus! Samoin kuin monet muutkin kauan toivotut ja pitkään evätyt suosionosoitukset se tuli liian myöhään. En pystynyt syömään leivosta, ja linnun höyhenpuku ja kukkien värit näyttivät kumman haalistuneilta. Panin pois lautasen leivoksineen. Bessie kysyi haluaisinko kirjan. Sana *kirja* piristi minua hetkeksi ja pyysin häntä tuomaan kirjastosta *Gulliverin retket*. Olin lukenut sitä kirjaa ihastuneena moneen kertaan. Pidin sitä tositarinana ja sen juoni kiinnosti minua enemmän kuin mitkään haltiatarsadut. Olin näet turhaan etsiskellyt keijukaisia ja haltiattaria kellokukkamättäistä ja sienien alta ja muraatin peittämien vanhojen kiviaitojen koloista ja tullut lopulta siihen surulliseen vakaumukseen, että ne olivat kaikki lähteneet Englannista johonkin villiin maahan, missä metsät olivat sankempia ja synkempiä ja asutus harvempaa. Mutta koska Lilliput ja Brobdignag uskoakseni olivat todellisia paikkoja maan kamaralla, en hiukkaakaan epäillyt, että jonain päivänä matkustetuani kauas näkisin omin silmin tuon toisen maan pienet niityt, talot ja puut, pikkiriikkiset ihmiset, pienenpienet lampaat, lehmät ja linnut ja toisen maan metsänkorkuiset viljapellot, suunnattomat koirat, hirmuiset kissat, torninmittaiset miehet ja naiset. Mutta kun nyt sain käteeni tuon kallisarvoisen kirjan – kun selailin sen sivuja ja yritin löytää sen suurenmoisista kuvista sitä

viehätystä, jota aina ennen olin niistä löytänyt – kaikki olikin pelottavaa ja kammottavaa. Jättiläiset olivat kummitusmaisia peikkoja, kääpiöt ilkeitä ja pelottavia menninkäisiä, Gulliver oli yksinäinen vaeltaja, joka oli joutunut kammottaville ja vaarallisille seuduille. Suljin kirjan uskaltamatta selata sitä sen pitemmälle ja laskin sen pöydälle koskemattoman leivoksen viereen.

Bessie oli nyt lopettanut huoneen siivoamisen ja järjestämisen ja pestyään kätensä hän avasi erään pikku laatikon, joka oli täynnä silkki- ja samettitilkkuja. Niistä hän alkoi sommitella uutta päähinettä Georgianan nukelle laulaen samalla:

Silloin kun maita kierreltiin aikaan entiseen.

Olin kuullut tuon laulun usein ja se oli aina viehättänyt minua sillä Bessiellä oli ihastuttava ääni, ainakin minun mielestäni. Mutta vaikka hänen äänensä nytkin oli viehättävä, laulu tuntui minusta sanomattoman surulliselta. Aina kun työ vaati hänen koko tarkkaavaisuutensa, hän lauloi kertosäkeen hyvin matalalla äänellä ja venyttäen. »Aikaan entiseen» kuulosti murheeliselta kuin hautajaisvirsi. Sitten hän aloitti toisen balladin, ja se vasta surullinen olikin.

»Älkää toki itkekö, Jane-neiti», sanoi Bessie päästyään laulun loppuun. Yhtä hyvin hän olisi voinut sanoa tulelle:

»Älä pala.» Mutta miten hän olisikaan voinut käsittää minun olevan niin onneton, että olin suorastaan sairas? Aamupäivällä tuli herra Lloyd käymään uudelleen.

»Mitä, nytkö jo ylhäällä!» hän sanoi tullessaan lastenkamariin.
»No, hoitaja, miten hän voi?»

Bessie vastasi minun voivan oikein hyvin.

»Siinä tapauksessa hänen pitäisi näyttää iloisemmalta. Tulehan tänne, Jane-neiti. Nimesihän on Jane, vai mitä?»

»On, sir, Jane Eyre.»

»No mutta, sinähän olet itkenyt, neiti Jane Eyre. Kerropa minulle miksi. Tunnetko jotain kipua?»

»En, sir.»

»Voi, hän itkee varmaan siksi että ei päässyt ajelulle neitien kanssa», pisti Bessie väliin.

»Enpä oikein usko. Hän on liian vanha sellaiseen lapsellisuuteen.»

Samaa mieltä minäkin olin ja loukkaantuneena moisesta väärästä tulkinnasta sanoin kiireesti: »En ole ikinä itkenyt sellaisen asian takia. Minä inhoan vaunuissa ajelemista. Itken siksi että olen onneton.»

»Hyi hävetkää, neiti!» sanoi Bessie.

Kiltti apteekkari näytti olevan hieman ymmällä. Seisoin hänen edessään. Hän katseli minua erittäin tutkivasti. Hänen silmänsä olivat hyvin pienet ja harmaat. Ne eivät olleet kovin kirkkaat, mutta nyt sanoisin niitä teräviksi. Hänen kasvonsa olivat karkeapiirteiset, mutta samalla hyväntahtoiset. Katseltuaan minua kotvan aikaa hän sanoi:

»Mitenkä sinä oikein sairastuit eilen?»

»Hän kaatui», ehätti Bessie jälleen sanomaan.

»Kaatui! Tuo kuulostaa taas ihan vauvamaiselta. Eikö hänen ikäisensä muka osaa kävellä? Täytyyhän hänen olla kahdeksan- tai yhdeksänvuotias.»

»Minut lyötiin nurin», tokaisin empimättä, sillä itsetuntoani oli jälleen loukattu. »Mutta en minä siitä tullut kipeäksi», lisäsin. Herra Lloyd otti hyppysellisen nuuskaa.

Hänen työntäessään nuuskarasian takaisin liivintaskuunsa kuului palvelijoiden päivälliskellon kovääninen soitto. Hän tiesi mistä oli kysymys. »Teitä kutsutaan, hoitaja», hän sanoi.

»Voitte lähteä alakertaan. Pidän Jane-neidille pienen oppitunnin sillä aikaa kun olette poissa.»